

Innst. S. nr. 309

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:85 (2008–2009)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Inge Lønning, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker om innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved plutselig spedbarnsdød

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Inge Lønning, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker fremmet 23. april 2009 følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig uventet død i sped- og småbarnsalder."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, leiaren Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, frå Framstegspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, frå Høgre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og frå Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, viser til representantforslaget i Dokument nr. 8:85 (2008–2009).

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er samd med forslagsstillarane i at obligatorisk dødsstedsundersøking ved plutselig sped-

barnsdød ville vore eit godt tiltak for å avdekke og kjempe mot vald og overgrep i nære relasjonar, men viser til svarbrev frå justisministeren datert 12. mai 2009 (vedlagt), der det framgår at dette vil vera grunnlovsstridig.

Fleirtalet er samd med Regjeringa i at det er viktig å ha med både ein person frå rettsmedisinsk og ein person med etterforskningskompetanse som skal vera med på dødsstedsundersøkelsen. Dette vil etter fleirtalet sitt syn også vera avgjerande for å kunne avdekke kriminelle hendingar.

Forholdet til Grunnlova § 102 der både samansetjinga av teamet som skal foreta undersøkinga og til forbodet mot "Hus-inkvisisjon" vil vera i konflikt med Grunnlova, kan ein unngå ved at undersøkinga vert gjort frivillig, og fleirtalet støttar at tilbodet vert frivillig.

Fleirtalet vil peike på at undersøkelseteamet skal ha meldeplikt til politiet om "alle funn som kan bidra til å oppklare dødsårsak".

Fleirtalet vil også understreke at obduksjon skal takast på rettsmedisinsk institutt.

Fleirtalet viser til St.prp. nr. 67 (2008–2009) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringar i statsbudsjettet for 2009, der det er foreslått ytterlegare 2,7 mill. kroner til prosjektet med sikte på ikrafttredelse frå 1. juli i år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er svært viktig å styrke barns rettssikkerhet i Norge og vil vise til at det er tverrpolitisk enighet om forsterket innsats for å bekjempe vold i nære relasjoner. Disse medlemmer er av den oppfatning at det er viktig også å sette inn tiltak for å avdekke kriminelle handlinger overfor de aller minste barna og er skuffet over at Regjeringen ikke vil vurdere forslaget om å innføre

obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved små barns uventede død.

Disse medlemmer vil vise til at Norge som nasjon, gjennom tiltredelsen av så vel FNs Barnekonvensjon som Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) har påtatt seg sterke internasjonale forpliktelser til å verne om det enkelte menneske og mener derfor det ville være riktig å innføre obligatorisk dødsstedsundersøkelse når små barn plutselig og uventet dør, i den hensikt å avklare om dette skyldes en kriminell handling.

Disse medlemmer har merket seg at slik dødsstedsundersøkelse allerede er innført i andre europeiske land, og mener derfor det ikke kan være tvil om at dette er et tiltak som menneskerettslig er riktig og viktig og fordi små forsvarsløse barn har et særlig krav på samfunnets støtte og oppmerksomhet.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til rapporten fra Barsedødsårsaksprosjektet som klart konkluderer med at Norge bør legge til rette for obligatorisk dødsstedsundersøkelse og at dette vil være et viktig bidrag til også å kunne oppklare mulige drap på de minste barna. Disse medlemmer mener forslaget fra Regjeringen om å innføre en ordning med obligatorisk plikt til å tilby barns foreldre dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig og uventet sped- og småbarnsdød i den hensikt å bidra til å fastsette dødsårsak, er et utilstrekkelig virkemiddel. En frivillig dødsstedsundersøkelse kan ikke bli et like effektivt virkemiddel, fordi det er all grunn til å anta at man ikke vil medvirke til slik undersøkelse i tilfeller hvor barnet har vært utsatt for vold og overgrep.

Disse medlemmer viser til brevet fra Justisdepartementet der det vises til Lovavdelingens uttalelse om at man er tilbøyelig til å anta at en obligatorisk dødsstedsundersøkelse vil stride mot Grunnloven fordi det kan foreligge en "Hus-inkvisisjon" jf. § 102. Det er etter disse medlemmers oppfatning et stort paradoks når Regjeringen på den ene siden fremmer lover som gir politiet adgang til å gå inn i folks hjem for å sjekke hvordan våpen oppbevares uten at dette ansees å være grunnlovsstridig, mens Regjeringen legger seg på en helt annen tolkning og mener det ikke er mulig å tillate undersøkelser i hjemmet ved små barns uventede dødsfall.

Disse medlemmer vil vise til statistikk fra bl.a. Barsedødsårsaksprosjektet og det faktum at det også i Norge forekommer drap på små barn. Det er samfunnets plikt å sørge for at disse drapene blir oppklart og at den/de som står bak blir stillet til ansvar for sine handlinger. Disse medlemmer ser det

som et tilbakeskritt i arbeidet for å bekjempe vold og overgrep mot små barn dersom Norge ikke kan følge etter andre europeiske land når det gjelder innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse på samme måte som vi har fulgt f.eks. England med innføring av den såkalte "grooming"-paragrafen for å stoppe mulig misbruk og seksuelle overgrep mot barn. Med bakgrunn i tilrådingen fra Barsedødsårsaksprosjektet og etablert praksis i andre land på dette feltet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig og uventet død i sped- og småbarnsalder."

Disse medlemmer viser til at etter gjeldende rett er det ikke hjemmel for å oppnevne bistandsadvokat for barn som er omkommet. Disse medlemmer mener at i slike saker kan det være behov for en representant som kan ivareta det avdøde barnets interesser. På denne bakgrunnen viser disse medlemmer til forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet i Innst. O. nr. 27 (2007–2008) og fremmer på nytt følgende forslag:

"Straffeprosessloven § 107 a annet ledd tredje punktum skal lyde:

Er noen under 18 år død som følge av en straffbar handling, skal det oppnevnes bistandsadvokat for avdøde når siktede er en av avdødes nærmeste."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig og uventet død i sped- og småbarnsalder.

Forslag 2

Straffeprosessloven § 107 a annet ledd tredje punktum skal lyde:

Er noen under 18 år død som følge av en straffbar handling, skal det oppnevnes bistandsadvokat for avdøde når siktede er en av avdødes nærmeste.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

Inge Lønning, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker om innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved plutselig spedbarnsdød – vedlegges protokollen.

v e d t a k :

Dokument 8:85 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli,

Oslo, i justiskomiteen, den 9. juni 2009

Anne Marit Bjørnflaten

leder

Ingrid Heggø

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til Stortinget, datert 12. mai 2009

Dok nr 8:85 (2008-2009) Innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved plutselig spedbarnsdød

Det vises til Justiskomiteens anmodning av 06.05.2009 om uttalelse i forbindelse med behandlingen av Representantforslag nr. 85.

Jeg er enig med representantene Sonja Irene Sjøli, Inge Lønning, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker i at det er en sterk samfunnsmessig forpliktelse å iverksette tiltak som kan bidra til å avdekke eventuelle kriminelle forhold som rammer de aller minste. Jeg er av den oppfatning at den ordningen som nå iverksettes, innenfor rammene vårt lovverk setter, er et viktig bidrag til dette.

I St.prp. nr. 1 (2007–2008) og St.prp. nr. 1 (2008–2009) går det frem at regjeringen vil innføre en ordning med obligatorisk plikt for spesialisthelsetjenesten til å tilby barns foreldre dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig uventet sped- og småbarnsdød. Hovedhensikten er å bidra til å fastsette dødsårsak.

Det vises videre til følgende merknad i Budsjettinnst. S. nr. 11 (2008–2009) fra helse- og omsorgskomiteen:

"Komiteen vil be om at Regjeringen vurderer en såkalt sakkyndig-modell som skal benyttes ved undersøkelsene. Da vil rettsmedisineren som obduserer barnet, kunne delta i undersøkelsen av dødsstedet sammen med andre fagpersoner med spesialkompetanse på feltet, herunder personer med etterforskningskompetanse. Komiteen viser til at det skal være en plikt for spesialisthelsetjenesten å tilby barns foreldre dødsstedsundersøkelse. Komiteen har registrert at det er et ønske om at undersøkelsen gjøres til en obligatorisk ordning, slik at foreldrene ikke kan takke nei til tilbudet, og ber derfor Regjeringen om å utrede de grunnlovsmessige sidene av dette."

Dødsstedsundersøkelser ved plutselig og uventet død i sped- og småbarnsalder – forholdet til Grunnloven § 102

Dette spørsmålet har vært forelagt Justisdepartementets lovavdeling. I sin grunnlovsvurdering av en mulig tvungen ordning, gitt i brev til Helse- og omsorgsdepartementet 04.03.2009, fremheves særskilt to forhold ved en slik dødsstedsundersøkelse.

Det ene er sammensetningen av teamene, idet det vises til at man skal la "personell med politifaglig kompetanse (uten bindinger til politiet) delta ved/gjennomføre undersøkelsen. Det andre er at undersøkelsesteamet skal ha meldeplikt til politiet om "alle funn som kan bidra til å oppklare dødsårsak."

Lovavdelingen uttaler videre:

"Forutsatt at ordningen gjennomføres med de to elementene som er særskilt vurdert her, er vi tilbøyelig til å anta at det foreligger en "Hus-Inkvisisjon" etter Grunnloven § 102."

På denne bakgrunn vil det derfor ikke kunne fremmes forslag om obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved alle tilfelle av plutselig og uventet død i spe- og småbarnsalder.

Om forholdet til Grunnloven § 102 ved en frivillig ordning uttaler Lovavdelingen:

"Iallfall forutsatt at det fra rette vedkommende foreligger et samtykke som er *informert* og *frivillig*, kan vi vanskelig se at Grunnloven § 102 her skulle være til hinder for at den skisserte ordningen med frivillig dødsstedsundersøkelse gjennomføres."

Dette arbeidet fortsetter med Helse- og omsorgsdepartementet som ansvarlig departement.